

УДК 327

Науково-теоретичний альманах «Грані»
Scientific-theoretical almanac «Grani»

«Grani». 2016. 138(10), 23-30.

doi:10.15421/1716117

www.grani.org.ua

Парадипломатія субнаціональних акторів: потенціал та форми реалізації

І.К. Головка¹

Розглянуто парадипломатію як позаюрисдикційну діяльність субнаціональних утворень, спрямовану на співробітництво з іноземними акторами. Визначено, що через те, що парадипломатія сама по собі є прикладом політичної взаємодії між нерівними партнерами, що відбувається за межами міжнародно прийнятої практики в політичній сфері, не існує усталених підходів щодо її трактування та аналізу. Стверджується, що юрисдикція субнаціональних акторів та суверенних держав у практичній площині відрізняється політичними цілями і що парадипломатія здатна краще досягти політичних цілей, коли вони не суперечать політичній волі суверенних держав. Доведено, що інструменти парадипломатії (наприклад, парадипломатичні представництва) необов'язково є більш ефективними в досягненні політичних цілей. Встановлено, що успішна парадипломатична практика вимагає балансу розвитку політичних структур та досягнення точних політичних цілей. Цілі субнаціональних акторів, що прагнуть більшої автономії чи незалежності, можуть бути розширені за рахунок формування сильних мереж однодумців субнаціональних акторів в Європі і на міжнародному рівні.

Особлива увага приділяється аналізу наукових публікацій, присвячених проблемам специфіки функціонування інститутів парадипломатії в сучасному світі за участі субнаціональних акторів. Зокрема, були розглянуті роботи таких науковців, як М. Кітінг, А. Гредегой, Д. Крікманс.

Ключові слова: дипломатія; регіон; держава-нація; юрисдикційна компетенція; міжнародне співробітництво

The paradiplomacy of subnational actors: the potential and forms of realization

I.K. Holovko²

Paradiplomacy can be a difficult subject to discuss, not least because there is sometimes an understandable reluctance to admit that one is engaging in it. The topic of what paradiplomacy is, how it is undertaken, and why it might be important has been studied in the article. It has also been considered why national governments might be opposed to the practice of paradiplomacy by their subnational jurisdictions. Only understanding of what paradiplomacy actually entails, we can see what it can and it can't offer to localities and regions that are pursuing greater self-determination.

As the structure of governance in Europe and the world as a whole becomes to be more complex, new opportunities of creating subnational jurisdictions to increase their powers of self-determination are arising. (Bartmann, 2000; Keating, 1999). For some of them the full independence might be the ultimate ideal, while for others the increased power might be an end in itself. In such case, the paradiplomacy shows a path toward gaining greater standing and influence in the international community. It is not a path, however, that will lead to success in any way, and in some cases paradiplomacy can actually hinder a jurisdiction's quest for greater international recognition. In addition, a policy instrument is good not only by the policies it advances, but the effective paradiplomacy holds out the ability to overcome effectively bad results, which are particular risky in the case of subnational jurisdictions lacking substantial prior experience on the world stage.

Paradiplomacy has been defined as «a political entity's extra-jurisdictional activation targeting foreign political entities». As paradiplomacy is the specific example of political interaction between unequal partners, which exists outside the internationally accepted political sphere, it is a contested practice by its nature. It has been argued in the article that subnational jurisdictions and sovereign states have absolutely differing policy objectives and that paradiplomacy is the best possibility to achieve policy's objectives as it allows either to slip beneath the political radar of sovereign states or to acquire the de facto concession of sovereign states. That's why the more sophisticated paradiplomatic tools (such as pseudo-embassies) are not always more effective in achieving policy objectives than the less sophisticated tools (such as participation in international networks) are. Successful paradiplomatic practice requires a balance of developing political structures and setting concrete policy objectives. The aims of subnational jurisdictions, which want bigger autonomy or independence, can be furthered through the implementation of stronger networks of similar subnational jurisdictions in Europe and all over the world.

Keywords: diplomacy; region; national-state; jurisdictional capacity; international cooperation

¹ Аспірант; Дніпропетровський національний університет ім. Олеса Гончара, 49010, Дніпро, пр. Гагаріна, 72

² Postgraduate; Oles Honchar Dnepropetrovsk national university, 72, Gagarin Ave., Dnipro, 49010, Ukraine

³ Аспирант; Днепропетровский национальный университет им. Олеса Гончара, 49010, Днепр, пр. Гагарина, 72
E-mail: ivan.dnu@gmail.com

Парадипломатия субнациональных акторов: потенциал и формы реализации

И.К. Головки³

Рассмотрено парадипломатию как позаяюрисдикционную деятельность субнациональных образований, направленную на сотрудничество с иностранными акторами. Определено, что из-за того, что парадипломатия сама по себе является примером политического взаимодействия между неравными партнерами, что происходит за пределами международно принятой практики в политической сфере, не существует устоявшихся подходов к ее трактовке и анализу. Утверждается, что юрисдикция субнациональных акторов и суверенных государств в практической плоскости отличается политическими целями и парадипломатия способна лучше достичь политических целей, когда они не противостоят политической воле суверенных государств. Доказано, что инструменты парадипломатии (например, парадипломатические представительства) необязательно являются более эффективными в достижении политических целей. Установлено, что успешная парадипломатическая практика требует баланса развития политических структур, и достижения точных политических целей. Цели субнациональных акторов, стремящихся к большей автономии или независимости, могут быть расширены за счет формирования сильных сетей единомышленников субнациональных акторов в Европе и на международном уровне.

Особое внимание уделяется анализу научных публикаций, посвященных проблемам специфики функционирования институтов парадипломатии в современном мире с участием субнациональных акторов. В частности, были рассмотрены работы таких ученых, как М.Китинг, А. Гредегей, Д.Крикманс.

Ключевые слова: дипломатия; регион; государство-нация; юрисдикционная компетенция; международное сотрудничество

Peer-reviewed, approved and placed: 02.10.2016.

Постановка проблеми. Парадипломатія може бути важким предметом для дослідження не в останню чергу тому, що іноді зрозумілим є небажання акторів міжнародних зносин визнавати залученість до неї. Оскільки структура управління в Європі і в світі в цілому стає більш складною, виникають нові умови для субнаціональних акторів щодо збільшення своїх можливостей для самовизначення [2; 8]. Для деяких з них повна незалежність може бути остаточним ідеалом, у той час як для інших пріоритетною метою може бути збільшення потужності. У будь-якому випадку парадипломатія представляє собою шлях до отримання більшого авторитету і впливу в міжнародному співтоваристві. Потрібно відмітити, що лише завдяки парадипломатії субнаціональні регіони отримали можливість реалізувати власні амбіції на міжнародній арені, чого не могли робити до цього, через те їх дії могли розцінюватися як зазіхання на суверенні права держав, до складу яких вони входять. Доцільно відмітити, що цей політичний інструмент є позитивним лише у випадку реалізації вдалої політики, подеколи парадипломатія може призводити до негативних результатів, що визначає певні ризики для субнаціональних акторів, які не мають істотного досвіду представництва на світовій арені.

Аналіз досліджень і публікацій. Перш за все, потрібно підкреслити, що застосування терміну «парадипломатія», яке здійснюється в сучасних наукових дослідженнях, що мають за об'єкт аналізу міжнародні відносини, почалося порівняно недавно та було обумовлене збільшенням ролі субнаціональних утворень на міжнародній арені. Лише у 80-х роках минулого століття цей термін вперше було введено до наукового обігу такими науковцями, як І. Духачек та П. Солдатос [4; 9]. Значний науковий інтерес до проблем парадипломатії в практичному аспекті проявив відомий британський дослідник М. Кітінг. Зокрема, він здійснив ґрунтовний аналіз специфіки міжнарод-

них відносин за участю регіонів, особливу увагу приділивши їхнім мотивам, можливостям та стратегіям [8]. Наукові розробки А. Гредегей присвячені саме активності субнаціональних регіонів на міжнародній арені [5-7]. Компаративному аналізу здійснення парадипломатії за участі субнаціональних акторів присвячена наукова публікація Д. Крикманса [3]. Отже, у сучасному науковому дискурсі присутні дослідження, які стосуються феномена парадипломатії в цілому та активності субнаціональних акторів зокрема, проте більшої уваги потребує дослідження таких аспектів, як потенціал та форми реалізації парадипломатії субнаціональних акторів на сучасному етапі.

Мета дослідження – здійснення аналізу потенціалу парадипломатії, як складового елемента зовнішньої політики субнаціональних утворень, та дослідження провідних форм її реалізації на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. У широкому значенні парадипломатія є позаяюрисдикційною діяльністю політичного суб'єкта (субнаціонального актора), націленого на взаємодію з іноземними політичними утвореннями [5]. Відповідно до цього виникає необхідність визначення поняття «субнаціональний актор (субрегіон)», яке характеризується як певне географічне утворення всередині однієї держави, або на кордоні кількох держав, що має специфічні культурні та історичні особливості, та націлене на провадження власної політики на міжнародній арені [8]. Таким чином, наприклад, Каталонія є субнаціональним актором, Іспанія є національним утворенням, а Європейський Союз (ЄС) є наднаціональним утворенням. Іспанія є вищою за суб'єктом рівнем щодо Каталонії, але Іспанія має одночасно нижчий рівень щодо ЄС. Наведене вище визначення спирається на розуміння того, що різні рівні влади володіють різними рівнями «юрисдикційної сили», тобто різними ступенями компетенції, «прийняття законів, створення

ефективних адміністративних процесів, спрямування потоків капіталу всередину, заохочення освіти і підтримки розвитку клімату, що сприяє економічному зростанню» [1, с. 349]. «Позаюрисдикційною», таким чином, є діяльність, що де-юре перевищує юрисдикційний потенціал політичного суб'єкта, представляючи собою де-факто розширення повноважень суб'єкта.

Це визначення, крім того, вказує, що парадипломатія повинна бути спрямована на іноземні політичні утворення, тобто має впливати на субнаціональних суб'єктів в інших країнах, іноземні суверенні держави, і т.д. Коли, наприклад, субнаціональний актор здійснює повноваження де-факто з метою заохотити економічний розвиток, беручи участь у мережі міжнародної політики або укладаючи угоду про партнерство, це в цілому можна розглядати як парадипломатичну діяльність, оскільки вона націлена на іноземних юридичних осіб. Коли, навпаки, субнаціональний актор здійснює повноваження де-факто для стимулювання економічного розвитку шляхом надання фінансової підтримки ключовим бізнес-суб'єктам у межах своєї власної території, це не може розглядатися як парадипломатія, оскільки об'єкт діяльності знаходиться в межах юрисдикції даного актора (навіть якщо методи, які використовуються де-юре, виходять за межі його юрисдикційної компетенції).

Крім того, в цьому контексті потрібно розрізняти «парадипломатію» і «публічну дипломатію». Важливою причиною цієї відмінності є те, що, на відміну від парадипломатії, публічна дипломатія, як правило, не має достатньої юрисдикції, тобто де-юре не перевищує юрисдикційний потенціал політичного суб'єкта. Суверенні держави, як правило, не встановлюють правові обмеження на здатність їх регіональних суб'єктів встановлювати іноземні зв'язки через туристичні кампанії, всеосяжні ініціативи брендингу територіальних утворень та ін. Звичайно, відмінність між парадипломатією і публічною дипломатією може бути більш теоретичною, ніж прикладною, не тільки для членів офіційних урядів, але й для самих громадян іноземних держав, але думки цих громадян можуть вплинути на позиції їх власних урядів. Залежно від того, як здійснюється публічна дипломатія, уряд може навіть опосередковано прагнути впливати на політику іноземних утворень (а не тільки на ідеї своїх громадян). Слід зазначити, що, незважаючи на те, що парадипломатія проводиться субнаціональними утвореннями, які або рухаються до повної незалежності, або прагнуть розширити можливості своєї юрисдикції, багато з цих заходів також здійснюються національними суб'єктами (суверенними державами). Є випадки, в яких національні суб'єкти прагнуть до мети, якої важко досягти через офіційну дипломатію, що приводить до участі у неофіційній дипломатії, яка часто може приймати форму саме парадипломатії [5].

Існує певне небажання використовувати в науці термін «парадипломатія». Це знаходить своє підтвердження у тому, що Д. Крикманс прагне уникнути розбіжностей, використовуючи посилання на «академічне вивчення того, що колись називали «парадипломатія». Він вказує на те, що «деякі вчені

уникають терміну парадипломатія, бо це передбачає елемент конфлікту між національним та субнаціональним рівнями політики, і опосередковано передбачає різні інтереси» [3]. Зрозуміло, що хотілося б уникнути конфліктогенності в парадипломатії, особливо тому, що ця риса може підштовхнути суб'єктів вищого рівня до спроб активного керування діяльністю суб'єктів нижчої ланки. Тим не менш, субнаціональні актори, що прагнуть незалежності, або підвищення власних існуючих повноважень, повинні бути обережні у суперечках щодо того факту, що парадипломатія необов'язково передбачає прагнення до цілей, що несумісні з інтересами суб'єктів вищого рівня.

Хоча юрисдикційна компетенція завжди була узгоджена і забезпечувалась всередині та між суверенними державами, зростання наднаціональних та міжнародних організацій і влади ускладнюється розмежуванням повноважень. І парадипломатія, і внутрішньоорієнтоване розширення юрисдикційних компетенцій може виявитися корисним для субнаціональних акторів під час пошуку прямої незалежності або більшого самовизначення, а також ці обидва види діяльності мають обов'язково оскаржуватися суб'єктами вищого рівня щодо можливості володіння можновладцями субнаціональним позиціонуванням. Саме існування відповідних результатів щодо суб'єктів вищого рівня призведе до ослаблення щонайменше в якісному аспекті та саме кількісного зменшення юрисдикційної компетенції суб'єктів. Юрисдикція представляє собою систему з нульовою сумою в тому сенсі, що один політичний суб'єкт, який здобуває де-факто чи де-юре юрисдикційну компетенцію та може бути тільки результатом абсолютної або відносної втрати іншим суб'єктом цієї потужності. Наприклад, оскільки підвищення потужності суверенної держави історично послабляли спроможність місцевих громад керувати власним господарством, та безпосередньо рибальством, організація Спільної рибальської політики ЄС послабила здатність установчих (складових) суверенних держав ЄС здійснювати керівництво своїм рибальством. Існування політики ЄС щодо рибальства, сільського господарства, виробництва, праці та ін. не означає, що суверенні держави більше не мають важелів впливу в цих галузях, але це означає, що суверенні держави де-юре більше не мають виключної або абсолютної влади в цих сферах. Такі втрати або отримання юрисдикційної компетенції не можуть тлумачитися виключно як позитивні або негативні, що обов'язково призведуть до опору з боку суб'єктів, які через це щось втрачають. Наприклад, складові (установчі) національні суб'єкти ЄС можуть в ідеалі прагнути, щоб вони могли самостійно визначати всі аспекти політики в галузі рибальства для себе, при цьому, враховуючи, що з'являється можливість надання додаткового юрисдикційного контролю над іншими суверенними державами, які використовують європейські води (що було б неможливо або неприйнятно на практиці), завдяки Спільній рибальській політиці ЄС, що представляє прийнятну альтернативу.

Також існувала тенденція розглядати парадипломатію поступово, як процес, що відбувається в контексті більш складної політичної діяльності. Д. Крикманс, більш того, розбиває «весь спектр дипломатичних інструментів» на наступні:

а) *Ius legationis* або політичне представництво за кордоном;

б) *Ius tractandi* або влада укладення договорів;

в) інші угоди певного формалізованого характеру: (політичні) декларації про наміри та/або угоди про співпрацю, транснаціональні контракти і культурні угоди або партнерства;

г) розвиток власних програм допомоги та обміну ноу-хау: двосторонні програми, програми щодо транскордонного співробітництва, програми, спрямовані на появу громадянського суспільства в регіоні та інших регіонах/країнах разом, або багатосторонні програми;

д) інші форми участі в багатосторонніх структурах та організаціях: спостереження та участь у (технічних) комітетах, створення або участь в рамках проектів багатосторонніх організацій, набуття статусу асоційованого члена багатосторонніх організацій;

е) участь в інших формальних чи неформальних мережах;

є) розробка публічної дипломатії як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях [3, с. 45-46].

Список Крикманса «припускає градацію (щодо деталей зверху списку, будучи політично більш складними, ніж ті, що знаходяться внизу списку) і спирається на те, що чим більш складною або витонченою є форма парадипломатії, тим більшого розвитку здобуває парадипломатичний проект у поставленому питанні.

Це припущення може бути прикладом переплутування причини з наслідком. Тому даний аспект потрібно розглядати, аналізуючи формально найбільш складні парадипломатичні інструменти, а саме: політичні представництва (тут і далі псевдопосольства), як у суверенній державі (наприклад, Гренландське і Фарерське представництва в Копенгагені), так і за її кордонами (наприклад, Scotland House у Брюсселі і представництва Квебеку по всьому світу). У багатьох випадках такі псевдопосольства є відображенням попереднього успіху націоналістичного руху, а не здатності досягати парадипломатичного успіху в його реальних політичних цілях. Ці псевдопосольства вражають саме тому, що вони часто сприймаються, щонайменше, як частково легітимні суверенними державами, яким вони підпорядковані, і, в результаті, іншими суверенними державами.

Це, однак, не завжди так: цікавий контрприклад щодо невизнаної, але де-факто держави, Турецької Республіки Північного Кіпру (ТРПК), псевдопосольства якої працюють у ряді країн. За винятком посольства ТРПК в Анкарі, однак, ці псевдопосольства є абсолютно невизнаними приймаючими державами із-за домінуючого греко-кіпрського уряду, який здійснює керівництво на півдні Кіпру (Республіка Кіпр) та розглядається усіма країнами, за винятком Туреччини, як єдиний законний орган на острові. Саме тому псевдопосольства ТРПК не мають ніякої формальної легі-

тимності для проведення надзвичайно складної парадипломатичної діяльності. Псевдопосольства ТРПК можуть запропонувати паспортні послуги, свідоцтва про народження та інші послуги, які мають атрибути справжніх робочих послуг послів, які закриті для багатьох псевдопосольств, що створюються з поступками з боку суверенної держави. Це не означає, що мати визнання з боку своєї суверенної держави це погано, але це визнання підкреслює обов'язок грати за правилами суверенної держави. Така ситуація може бути більш прийнятною для субнаціональних утворень, таких як Шотландія, Гренландія та Фарерські острови, які отримали від своїх суверенних держав законні шляхи для майбутньої незалежності (вони мають слідувати тому шляху розвитку, що обрали), ніж для субнаціональних осіб, як Каталонія, яка має делегацію в ЄС, але не має юридичної траєкторії до незалежності.

Звичайно, в дослідженні парадипломатичних представництв треба враховувати, що повний набір послуг сам по собі не гарантує політичної результативності. Невизнані псевдопосольства ТРПК здійснюють діяльність на високому рівні, але мають мале значення в ТРПК з огляду на досягнення політичних цілей, які включають взаємодію з іноземними державами, так як сам факт, що псевдопосольства намагаються бути посольствами без визнання міжнародним співтовариством, означає, що національні організації повинні уникати участі в них. Замість того, щоб спрямувати свої зусилля в бік реалізації публічної дипломатії, ТРПК має значний вплив у парадипломатії: хоча діяльність, спрямована на переконання людей, що Північний Кіпр є ідеальним місцем, щоб поїхати у відпустку або вступити до університету, орієнтовані в першу чергу на іноземних громадян (а не іноземних політичних діячів), вони можуть опосередковано вплинути на думку – і в кінцевому рахунку, на політику – іноземних політичних діячів також [7].

Різні види парадипломатичної діяльності можуть призвести до різних результатів. Наприклад, навіть найуспішніші псевдопосольства субнаціональних утворень знаходяться на рівні символічних актів: вони можуть бути фундаментом для досить ефективної парадипломатичної діяльності (наприклад, просування торгівлі або зустрічей з іноземними політиками), але така діяльність теоретично може бути реалізована деінде, такому псевдопосольству не вистачає привілеїв, які міжнародна спільнота надає повноправним, визнаним посольствам. Це не означає, однак, що псевдопосольства такого роду не мають цінності для парадипломатичних заходів, які вони проводять, саме їх використання як майданчиків парадипломатичної діяльності демонструє де-факто здатність субнаціонального актора до проведення дипломатії. Отже, імітуючи діяльність посольств, такі псевдопосольства можуть не тільки потенційно безпосередньо підвищити ефективність парадипломатичної діяльності на їх території, але також опосередковано підвищити готовність зарубіжних акторів розцінювати ці дії як законні.

Це, однак, лише потенціальна можливість, а не

існуюча реальність, якщо псевдопосольство розглядається не більш як неповноцінне (наприклад, псевдопосольства субнаціонального Квебеку і невизнаного Тайваню), та такі, як повністю незаконні (наприклад з невизнаною ТРПК), то парадипломатична діяльність, що здійснюється, може в результаті втратити правомірність. Приймаюча країна псевдопосольства (і, як правило суверенна держава, можливою складовою якої є субнаціональне або невизнане утворення) повинна спочатку визнати, принаймні, ступінь легітимності до того як псевдо-посольство зможе реалізувати певні ефективні дії. При відсутності такого визнання ці «партизанські посольства», можливо, є контрпродуктивним: їх символічна сила звертає увагу на парадипломатичну природу парадипломатичної діяльності, яка є хорошою річчю, якщо інші особи хочуть здійснювати парадипломатичні дії, але це погано, якщо вони хочуть уникнути звинувачення залучення в дипломатичну діяльність з неіснуючою або незаконною державою.

Таким чином, можна стверджувати, що парадипломатичні представництва Гренландії та Фарерів у Копенгагені діють будівлю з повністю офіційним ісландським посольством і визнаються як установи з (обмеженими) посольськими функціями Данії та мають визнання Ісландією їх легітимності. Це, в свою чергу демонструє підвищену ефективність діяльності, яку Гренландія та Фарери реалізують в цьому напрямку.

Всі види фактичних розширень юрисдикційної компетенції субнаціональними утвореннями є викликом для авторитету суб'єктів вищого рівня, так як вони пов'язані із здійсненням повноважень, які юридично відносяться до суб'єктів вищого рівня. Таким чином, у той час як результати парадипломатії субнаціональних акторів необов'язково виступають всупереч інтересам суверенної держави, здійснення парадипломатії само по собі є порушенням влади цієї держави. З точки зору суверенної держави, тільки для неї – а не для її внутрішніх утворень – є вагомі підстави володіти дипломатичною владою, тому що тільки суверенна держава відповідає за просування цілей держави в цілому. Щодо цього доцільно розглянути приклад Шетландського архіпелагу, субнаціонального утворення Шотландії, який сам по собі є субнаціональним актором Сполученого Королівства (ВБ). У 1990-х та початку 2000-х місцеве самоврядування Шетландських островів було орієнтоване як на внутрішню взаємодію, так і на фактичне парадипломатичне розширення юрисдикційних умов для посилення розвитку своєї комерційної рибної промисловості в умовах зростання наднаціональних правових обмежень на риболовлю, посилення конкуренції і зниження рибних запасів. Велика Британія мала абсолютно конкретний прибуток від відносного успіху цих місцевих, спрямованих на зміцнення, риболовецьких заходів, так як частина економічних прибутків, яку накопичували Шетландські острови прийшла прямо від іноземних акторів, і частка Шетландського архіпелагу в частині вилуви риби збільшилася в порівнянні з тим, якою вона була раніше. Таким чином, існує прямий зв'язок між тим, що, якщо шетланд-

ськими рибалками зокрема заробляється більше грошей, то і рибалки Великої Британії загалом також мають більше грошей (так як шетландські рибалки також є рибалками Великої Британії).

Ситуація, однак, проблематична, бо не всі отримали додатковий прибуток через те, що ця промисловість діяльність з просування Шетландського значення позбавляла прибутку акторів на інших рівнях. Згідно з конкретною програмою місцевого самоврядування, насправді, інші рибалки в Шотландії скаржилися, що шетландські рибалки мали несправедливу перевагу, а отже, підвищення конкурентоспроможності рибної галузі Шетландів підірвали конкурентоспроможність шотландської рибної промисловості в цілому [6]. Малоімовірно, що Шотландський уряд або уряд Великої Британії був би коли-небудь схильний зробити ті ж кроки, безпосередньо в Шетландських островах, як це робили самі Шетландські місцеві органи влади. Це підтверджується тим, що монополізація керування ціновою політикою одними субнаціональними утвореннями щодо інших, що входять до складу одного національного суб'єкта, само по собі не відповідає цілям суверенної держави.

Однак існують обставини, за яких вищезазначена ситуація може бути доречною з точки зору суверенної держави. Наприклад, суверенна держава може прагнути перерозподілити багатство на своїй території з метою підвищення національної економічної рівності. Вважається кращим мати численні дрібні рибальські господарства, розкидані по всій країні, ніж один дуже сильний промисловий центр. Або навпаки, саме суверенна держава може прагнути до зміцнення національного впливу місцевості в конкретній галузі з метою підвищення рівня її конкурентоспроможності – і, таким чином, рівня конкурентоспроможності країни – на міжнародній арені, навіть якщо це означало б ослаблення промисловості акторів в інших населених пунктах у межах країни. Так можуть розгортатися події у тому випадку, коли численні дрібні промислові центри є нестабільними, тоді як більших би прибутків приніс масштабний розвиток єдиного промислового центру [6].

Існує, таким чином, протиріччя між інтересами суверенної держави в цілому та інтересами її суб'єктів. Можна стверджувати, що чим більш відповідальною і швидко реагуючою є суверенна держава, тим більшою є ймовірність того, що вона буде діяти проти інтересів деяких її субнаціональних суб'єктів. Таким чином, у той час як будь-яка державна діяльність на місцевому рівні може навмисно чи ненавмисно призвести до зміцнення національного добробуту, визначення того, що є в інтересах суверенної держави в цілому може реально відбуватися лише на національному рівні.

У більшості випадків парадипломатія субнаціональних акторів не помітна на національному рівні. Наприклад, коли місцевий уряд міста Копенгаген здійснює парадипломатичну діяльність щодо зміни клімату, хоча кліматична дипломатія є національним зобов'язанням, немає жодної скарги з боку національного уряду Данії щодо діяльності Копенгагена не в національних інтересах, незважаючи на забез-

печення урядом Копенгагена своїх власних інтересів. До того ж, коли місцеве самоврядування шетландів взаємодіє з главою іноземної держави з метою висловлення місцевих культурних націоналістичних настроїв, ні уряд Шотландії, ні Великої Британії не вважають, що це є припустимою загрозою, бо їм напевне відомо, що іноземна держава в цьому питанні не буде розглядати їх участь у тому ж світлі, як це робить Шетландське самоврядування.

Конфлікт виникає тільки тоді, коли суб'єкти вищого рівня відчують, що їхній власний авторитет знаходиться під загрозою через дії суб'єктів нижчої ланки. Парадипломатія в такому контексті, може призвести до особливо гострої ситуації у випадку, якщо існують сильні націоналістичні настрої всередині субнаціонального актора і якщо цей актор розглядає використання парадипломатії як інструмент для отримання підтримки незалежності або для надання в кінцевому підсумку незалежності в повному масштабі. З цієї точки зору така парадипломатія є морально виправданою, оскільки субнаціональний актор в такому питанні діє як суверенна держава, бо відчуває, що його слід розглядати як націю. Точка зору, що парадипломатична діяльність, яка формується нацією, є шкідливою для суверенної держави, в якій цей народ у даний час перебуває, не бере до уваги важливий аспект: парадипломатія використовується для де-факто прийняття громадянства і закріплення національного інтересу при де-юре відсутньому відповідному національному статусі держави. Субнаціональні актори і невизнані держави не приречені на відсутність позитивних результатів у парадипломатії, якщо вони не мають попередньої міжнародної підтримки. Як зазначалося вище, той факт, що деякі дипломатичні інструменти менш складні, ніж інші, необов'язково робить їх менш ефективними. Незважаючи на міжнародне співтовариство, яке не розглядало їх як законного кандидата для отримання в майбутньому незалежності, шетланди досягли значного дипломатичного успіху в практичному плані, можливо саме тому, що їх парадипломатична діяльність на території іноземної держави в значній мірі позбавлена символічної сили. Тому що Шетландам не вистачає значного руху за незалежність і через те, що її уряд значною мірою залишає свій культурний націоналізм всередині країни, коли бере на себе діяльність за кордоном, залучення цього субнаціонального утворення в міжнародні рибальські суперечки, виставки, туризм і культурні мережі та ін., не було оскаржено. Жодна з трьох коронних володінь Великої Британії (о. Мен, Гернсі і Джерсі), які є частиною ЄС, не має траєкторії в напрямку повної незалежності, але всі продемонстрували свою здатність взаємодіяти з міжнародним співтовариством на високому парадип-

ломатичному рівні в умовах фінансових переговорів, так само, як і грамотно брати участь в публічній дипломатії для просування позитивного образу власного територіального утворення. Відсутність прямого націоналізму в цих парадипломатичних зусиллях – тобто, де-юре відсутність виклику юрисдикції статусу-кво – зробили їх прийнятними для залучених суб'єктів вищого рівня.

Цікаво зазначити в цьому контексті, що багато хто з найбільш автономних європейських субнаціональних утворень (Володіння Корони, спеціальні або заморські території, віддалені регіони та ін.) залишаються за межами ЄС. Виняток становлять Аланд, Гібралтар, і (з певної точки зору) Шотландія. Ця перевага залишатися за межами ЄС представляє собою складну задачу для субнаціональних утворень у межах ЄС, які прагнуть істотно збільшити самовизначення, а не прямої незалежності.

Проблема більш ніж відносною нездатності звернутися до прецеденту також обмежує здатність субнаціонального суб'єкта на пошук, отримання підтримки і здатність дипломатично взаємодіяти з рівними йому за статусом акторами на міжнародній арені.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що потенціал парадипломатії використовується не в повному обсязі. З метою забезпечення права європейських етнічних і культурних груп на самовизначення, слід розглядати шляхи зміцнення платформи для полегшення реалізації парадипломатії субнаціональних акторів на наднаціональному рівні. Поява сильної мережі високорозвинених автономних субнаціональних утворень може допомогти гарантувати парадипломатії офіційне визнання, а також забезпечить більшу ефективність досягнення нею позитивних результатів у певних сферах. Розширення міжнародного співробітництва між субнаціональними утвореннями на всіх рівнях може дати позитивні наслідки: воно може слугувати черговим етапом на шляху для субнаціональних утворень, що прагнуть повної незалежності, а саме: дозволить налагодити зв'язки та отримати визнання на міжнародній арені; як корисна сфера діяльності для тих високоавтономних субнаціональних утворень, які задоволені своєю юрисдикцією де-юре; і в якості стартового майданчика для амбіційних субнаціональних утворень, які прагнуть до підвищення власної юрисдикційної компетенції. У всіх випадках це може дати субнаціональним акторам можливість одночасно розвивати урядові структури, які сприяють незалежності і більшому самовизначенню, а також досягати практичних політичних цілей, які, ймовірно, відіграватимуть значну роль у прагненні до незалежності або більшого самовизначення.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Baldacchino G. Jurisdictional Self-Reliance for Small Island Territories: Considering the Partition of Cyprus [Text] / G. Baldacchino. – New York, 2002. – P. 349-360.
2. Bartmann B. Patterns of Localism in a Changing Global System, Lessons from the Political Economy of Small Islands: The Resourcefulness of Jurisdiction [Text] / B. Bartmann, G. Baldacchino, D. Milne. – New York, 2000. – P. 38-55.

3. Criekmans D. Regional Sub-State Diplomacy from a Comparative Perspective: Quebec, Scotland, Bavaria, Catalonia, Wallonia and Flanders [Text] / D. Criekmans. – Boston, 2010. – P. 37-64.
4. Duchacek I. The territorial dimension of politics: within, among and across nations [Text] / I. Duchacek. – Oxford, 1986. – 78 p.
5. Grydehoj A. Informal Diplomacy in Norway's Svalbard Policy: The Intersection of Local Community Development and Arctic International Relations [Text] / A. Grydehoj. – London, 2014. – P. 15-26.
6. Grydehoj A. Challenges to Local Government Innovation: Legal and Institutional Impediments to the Exercise of Innovative Economic Development Policy by Subnational Jurisdictions [Text] / A. Grydehoj. – London, 2013. – P. 1-21.
7. Grydehoj A. Opportunities for Local Development in a Nationally Contested Arctic: When Nordic Communities Engage with Asian Economies. Baltic Rim Economies [Text] / A. Grydehoj. – London, 2013. – P. 18.
8. Grydehoj A. Making the Most of Smallness: Economic Policy in Microstates and Sub-national Island Jurisdictions [Text] / A. Grydehoj. – London, 2012. – P. 183-196.
9. Keating M. Regions and International Affairs: Motives, Opportunities and Strategies, Paradiplomacy in Action: The Foreign Relations of Subnational Governments [Text] / M. Keating, F. Aldecoa. – USA: Frank Cass. – 2002. – P. 1-16.
10. Soldatos P. An Explanatory Framework for the study of federated States as Foreign-policy Actors [Text] / P. Soldatos. – London, 1993. – 47 p.

REFERENCES:

1. Baldacchino, G., 2002. Jurisdictional Self-Reliance for Small Island Territories: Considering the Partition of Cyprus. The Round Table 356 (1), 349-360.
2. Bartmann, B., 2000. Patterns of Localism in a Changing Global System. Lessons from the Political Economy of Small Islands: The Resourcefulness of Jurisdiction, 38-55.
3. Criekmans, D., 2010. Regional Sub-State Diplomacy from a Comparative Perspective: Quebec, Scotland, Bavaria, Catalonia, Wallonia and Flanders. Regional Sub-State Diplomacy Today, 37-64.
4. Duchacek, I., 1986. The territorial dimension of politics: within, among and across nations. Oxford, 56-78.
5. Grydehoj, A., 2014. Informal Diplomacy in Norway's Svalbard Policy: The Intersection of Local Community Development and Arctic International Relations. Global Change, Peace & Security, 26(1), 14-24.
6. Grydehoj, A., 2013. Challenges to Local Government Innovation: Legal and Institutional Impediments to the Exercise of Innovative Economic Development Policy by Subnational Jurisdictions. European Journal of Spatial Development, 50, 1-21.
7. Grydehoj, A., 2013. Opportunities for Local Development in a Nationally Contested Arctic: When Nordic Communities Engage with Asian Economies. Baltic Rim Economies, 2013(2), 18.
8. Grydehoj, A., 2012. Making the Most of Smallness: Economic Policy in Microstates and Sub-national Island Jurisdictions. Space and Polity, 15(3), 183-196.
9. Keating, M., 2002. Regions and International Affairs: Motives, Opportunities and Strategies. Paradiplomacy in Action: The Foreign Relations of Subnational Governments, 1-16.
10. Soldatos, P., 1993. An Explanatory Framework for the study of federated States as Foreign-policy Actors, 47.